

**WAT IS EEN
NIET-BEGELEIDE
MINDERJARIGE
VREEMDELING?**

INHOUD

- 4 Jongeren op de vlucht
- 5 Wat is een niet-begeleide minderjarige vreemdeling?
- 9 De voogd
- 13 Verblijfsprocedures
- 19 Opvang van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen
- 21 Net 18 jaar geworden, wat nu?
- 23 Naar school
- 24 Stress, angst en depressies
- 27 Besluit
- 28 Adressen
- 29 Woordenlijst

COLOFON

Redactie Lieven Devisscher
Eindredactie Eef Heylighen & Dimitri Vandezande
Vormgeving Francis Goethals
V.U. Els Keytsman
Kruidtuinstraat 75, 1210 Brussel

In dezelfde reeks verschenen ook:

- *Wat is een vluchteling?*
- *Wat is Dublin?*
- *Wat is Resettlement?*

JONGEREN OP DE VLUCHT

Je kent wel de beelden in de media van bv. Afghanen die overnachten in kerken. Onder hen zijn heel wat jonge vreemdelingen die in ons land binnenkwamen als niet-begeleide minderjarige vreemdeling.

Maar wat is dat juist een niet-begeleide minderjarige vreemdeling? Hebben ze recht op een voogd, opvang en bescherming? Hoe verloopt hun verblijfsprocedure en wat gebeurt er als ze meerderjarig worden?

In deze brochure van Vluchtelingenwerk Vlaanderen kom je meer te weten over deze gevluchte jongeren en leer je enkele onder hen kennen.

Still uit 'The Art of Becoming', een documentaire over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen door Hanne Plyphoo en Catherine Vuylsteke

WAT IS EEN NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE VREEMDELING?

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zijn jonge vreemdelingen die in België wonen zonder begeleiding van hun ouders of een wettelijke voogd. In sommige gevallen komen de jongeren alleen toe in ons land, in andere gevallen verdwenen hun ouders in ons land of keerden ze terug naar hun thuisland of een ander land. Een deel van hen vraagt asiel aan, maar zeker niet allemaal.

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zijn zeer kwetsbaar. In hun land van herkomst lieten ze alles achter. Hier hebben ze omwille van hun specifieke situatie recht op opvang en bescherming. En nood aan rechtsbijstand en vaak ook psychologische hulp.

DEFINITIE

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen voldoen aan de volgende vier voorwaarden:

- jonger dan 18;
- niet begeleid door een persoon die het ouderlijk gezag of de voogdij over hen uitoefent;
- onderdaan van een land dat geen lid is van de Europese Economische Ruimte;
- in een asielpprocedure of zonder wettelijk verblijf in België.

De definitie komt uit de zogenoemde Voogdijwet uit de programmawet van 24 december 2002. Tot voor kort sloot de definitie niet-begeleide Europese minderjarigen dus expliciet uit. Maar

op 3 april 2014 nam het federale parlement een nieuwe wet aan.

Voortaan worden onder ‘niet-begeleide minderjarige vreemdelingen’ ook de jongeren begrepen die voldoen aan de volgende zes voorwaarden:

- jonger zijn dan 18 jaar;
- onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte of van Zwitserland;
- niet begeleid door een persoon die het ouderlijk gezag of de voogdij over hen uitoefent;
- geen toestemming krijgen om te reizen en te verblijven in België door de persoon die het ouderlijk gezag of de voogdij over hen uitoefent;
- niet zijn ingeschreven in een bevolkingsregister;
- zich in een kwetsbare toestand bevinden of een aanvraag indienen als slachtoffer van mensenhandel of mensensmokkel.

De wet bepaalt niet wat een kwetsbare toestand is en blijft vaag.

Jongeren die binnen één van deze twee definities vallen krijgen een voogd.

Cijfers

In 2013 kwamen er 1786 niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in ons land aan. In 2012 waren er dat nog 2811. Van de 1786 niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die in 2013 aankwamen waren er 1317 jongens en 469 meisjes. De belangrijkste herkomstlanden voor 2013 waren Marokko, Afghanistan, Guinee, Algerije, en DR Congo. Een deel van de jongeren vraagt asiel aan. Van de 2811 niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die in 2012 aankwamen vroegen 1530 asiel. De meeste niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in ons land zijn 14 tot 17 jaar oud.

WAAROM ALLEEN OP DE VLUCHT?

Er zijn verschillende redenen waarom jonge vreemdelingen alleen op de vlucht moeten, zonder ouders of wettelijke voogd:

- Ze vluchten uit vrees voor vervolging en zoeken bescherming in een veilig land zoals België.
- Ze vertrekken samen met hun familie maar raken hen kwijt tijdens hun gevaarlijke reis naar België.
- Sommige niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zijn slachtoffer van mensenhandelaars.
- Ze worden door hun ouders of de familie erop uitgestuurd in de hoop op een beter leven in een ander meestal Westers land.
- Sommige jongeren zijn enkel op doortocht en willen bijvoorbeeld reizen naar een andere lidstaat van de Europese Unie zoals het Verenigd Koninkrijk.

- Ze komen samen toe met hun ouders of familie maar worden door hen achtergelaten.
- En sommige jongeren zijn onderweg naar familie die al in België woont.

Jonge vluchtelingen verdrijven even hun verveling in het asielcentrum van Bovigny, 25/08/2011 © UNHCR

DE VOOGD

Elke niet-begeleide minderjarige vreemdeling in België krijgt een voogd. In België coördineert de dienst Voogdij het werk van de voogden van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en oefent daarover toezicht uit.

Als de overheid een jongere aantreft die jonger lijkt dan 18 jaar en die voldoet aan de andere voorwaarden van de definitie van niet-begeleide minderjarige vreemdeling, wordt de dienst Voogdij op de hoogte gebracht. De dienst Voogdij gaat dan over tot identificatie, controleert de leeftijd en de andere voorwaarden uit de definitie.

Indien de jongere minderjarig is, wijst de overheid onmiddellijk een voogd aan en zoekt ze naar opvang voor de jongere. In zeer dringende gevallen, bv als de jongere vermoedelijk een slachtoffer van mensenhandel is, wordt een voorlopige voogd aangesteld, ook al werd de identificatie nog niet definitief uitgevoerd.

LEEFTIJDSCONTROLE

Als er twijfel is over de leeftijd van de betrokken jongere voert de dienst Voogdij een medisch onderzoek uit. Een arts gaat dan na of de jongere al dan niet jonger is dan 18 jaar. Dit onderzoek gebeurt op initiatief van de dienst Voogdij zelf of op vraag van de Dienst Vreemdelingenzaken of het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

Het medisch onderzoek bestaat uit drie radiografieën. Eén van het gebit, het sleutelbeen en de pols. Indien er twijfel is bij deze uitslag, houdt men rekening met de jongste leeftijd. Het medisch

onderzoek is zeer omstreden en wordt daarom vaak bekritiseerd.

Als de onderzoekers besluiten dat de jongere minderjarig is, krijgt die een voogd. Besluiten ze dat de jongere ouder is dan 18 dan krijgt deze geen voogd en geen specifieke bescherming als minderjarige. Indien de jongere niet akkoord gaat met de genomen beslissing kan deze een beroep indienen bij de Raad van State.

WAT DOET DE VOOGD?

Voogden spelen een belangrijke rol in het leven van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en hebben een reeks wettelijke taken uit te voeren:

- Ze vertegenwoordigen de gevluchte jongeren in alle rechtshandelingen. Ze kunnen een asielaanvraag indienen of een andere procedure opstarten om een verblijfsrecht te bekomen. Ze waken er ook over dat in het belang van de minderjarige de wetgeving wordt nageleefd.
- Ze moeten de jongeren bijstaan in hun verblijfsprocedures en wonen alle verhoren bij. Ze zorgen er voor dat de jongere bijstand krijgt van een advocaat.
- Ze dragen zorg voor de minderjarige. De jongere moet onderwijs kunnen volgen, en passende psychologische bijstand en medische verzorging krijgen.
- Als de niet-begeleide minderjarige vreemdeling een verblijfsrecht krijgt, zorgt de voogd voor huisvesting.
- Voogden zorgen ervoor dat de politieke, filosofische en godsdienstige overtuiging van de jongeren wordt geëerbiedigd.
- Ze zoeken naar een duurzame oplossing in het belang van de

minderjarigen (zie ‘verblijfsprocedures’ op pagina 13).

- Ze nemen maatregelen om de familieleden van de minderjarige op te sporen.
- Voogden hebben regelmatig contact met hun jongeren en bouwen een vertrouwensband met hen op. Ze geven ook toelichting bij alle beslissingen die de overheid ten aanzien van de jongeren neemt.
- Ze beheren de goederen van de minderjarigen.

WANNEER EINDIGT DE VOOGDIJ?

De voogdij eindigt als de jongeren niet langer voldoen aan de voorwaarden van de definitie:

- als er opnieuw iemand het ouderlijk gezag of de voogdij over hen uitoefent;
- als ze 18 worden;
- als ze de Belgische nationaliteit krijgen;
- als de jongeren niet meer in België zijn;
- als ze verdwijnen uit hun opvangplaats en hun voogd al vier maanden niets meer van hen hoorde;
- als de minderjarige die onderdaan is van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte of van Zwitserland zich niet langer in een kwetsbare toestand bevindt.

In theorie eindigt de voogdij ook als de jongeren een verblijfsvergunning van onbepaalde duur krijgen bv. als vluchteling. In de praktijk kan de voogd verder werken met de jongere tot die meerderjarig wordt.

De ervaringen van een voogd

Laurence Bruyneel is werknemer-voogd voor Caritas International. ‘De typische niet-begeleide minderjarige vreemdeling bestaat niet. Zo zijn er heel kleine kinderen maar ook oudere jongeren met een psychiatrisch verleden, afkomstig uit heel diverse culturen.’

‘Een voogd moet heel flexibel zijn. Het helpt als je ervaring hebt met psychisch kwetsbare jongeren. Je moet je weg kennen in alle procedures maar de regelgeving verandert ook vaak. Belangrijk is het overzicht te bewaren.’

Laurence zegt dat het voor de jongeren zelf niet makkelijk is eenmaal ze in België aankomen, in het bijzonder in de opvang. ‘De jongeren hebben vaak gedurende een lange periode in een overlevingsmodus geleefd. Ze waren onafhankelijk en moeten in België opnieuw leren omgaan met routine. Eenmaal ze 17 zijn, moeten de jongeren weer leren zelfstandig zijn.’

‘Er is ook meer maatwerk nodig binnen het onthaalonderwijs. Hoe jonger de minderjarigen hoe eenvoudiger je ze kan inschakelen in het reguliere onderwijs.’

‘De meeste jongeren hebben stress als ze in België aankomen en zijn gefixeerd op het bekomen van een verblijfsstatuut. Maar alles is niet in orde als ze uiteindelijk een verblijfsstatuut krijgen. Velen vallen dan in een zwart gat. En dan begint het pas.’

‘Alle zaken moeten bespreekbaar zijn. Een mogelijke uitwijzing ligt heel moeilijk, maar is realiteit. Van in het begin bespreek je dit. De bedoeling is dat jongeren van 18 in staat zijn een geïnformeerde keuze te maken.’

VERBLIJFSPROCEDURES

Er bestaan vier verschillende verblijfsprocedures voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

I. ASIELAANVRAAG

Jongeren op de vlucht voor oorlog, geweld en vervolging die niet beschermd worden in hun thuisland kunnen een asielaanvraag indienen. Als ze individueel vervolgd worden omdat ze bv. behoren tot een bepaalde bevolkingsgroep dan kunnen ze daarvoor een beroep doen op de conventie van Genève of het ‘Vluchtelingenverdrag’. Bij een positieve beslissing worden ze erkend als vluchteling. Ze krijgen dan een verblijfsrecht van onbepaalde duur, een elektronische B-kaart.

Jongeren die niet individueel in gevaar zijn maar op de vlucht zijn voor bv. een oorlog krijgen na een positieve beslissing de status van subsidiair beschermden. Zij krijgen in eerste instantie een tijdelijk verblijfsrecht, een elektronische A-kaart maar na vijf jaar kan dat omgezet worden in een definitief verblijf, een elektronische B-kaart.

2. VERBLIJFSPROCEDURE SLACHTOFFER MENSENHANDEL OF MENSENSMOKKEL

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen kunnen ook de procedure voor een verblijf als slachtoffer van mensenhandel of mensensmokkel invoeren. Deze procedure vereist de medewerking van de jongere aan een gerechtelijk onderzoek naar mensenhandel of mensensmokkel.

Het soort verblijfsvergunning dat de jongere krijgt is afhankelijk van de fase van het gerechtelijk onderzoek. In eerste instantie is het een Attest van Immatriculatie, in tweede instantie een elektronische A-kaart van zes maanden en in laatste instantie een elektronische B-kaart van onbepaalde duur.

3. REGULARISATIEPROCEDURE

Soms wordt samen met de voogd de regularisatieprocedure om humanitaire of medische redenen opgestart door de jongeren. Dit komt in de praktijk heel weinig voor. Jongeren waarvan het verblijf wordt geregulariseerd krijgen een tijdelijk verblijf (elektronische A-kaart) dat verlengbaar is, meestal onder bepaalde voorwaarden, bv. studies voortzetten of een job vinden.

4. BIJZONDERE VERBLIJFSPROCEDURE

Wat?

Naast de drie mogelijkheden hierboven bestaat er een bijzondere verblijfsprocedure die zich specifiek richt op niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die geen onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte. Deze procedure is enkel toegankelijk voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die geen asielprocedure of andere verblijfsprocedure hebben opgestart. Of voor jongeren die dat wel hebben gedaan maar uitgeprocedeerd zijn.

Tijdens de bijzondere verblijfsprocedure zoekt de Dienst Vreemdelingenzaken samen met de voogd naar een duurzame oplossing voor de niet-begeleide minderjarige vreemdeling. Deze

oplossing kan bestaan uit drie mogelijkheden:

- Een gezinshereniging met de ouders in het land waar de ouders zich legaal bevinden.
- Een terugkeer naar het herkomstland of een ander land met garanties op fatsoenlijke opvang en verzorging.
- Een verblijf in België.

Bij het zoeken naar een duurzame oplossing geeft de Dienst Vreemdelingenzaken altijd voorrang aan een gezinshereniging met de ouders.

De voogd dient de aanvraag schriftelijk in bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Nadien komt er een verhoor van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen bij deze dienst. De voogd en eventueel een tolk en een advocaat zijn dan aanwezig.

Als de Dienst Vreemdelingenzaken beslist dat de duurzame oplossing bestaat uit een terugkeer naar of de gezinshereniging in een ander land krijgt de voogd een bevel tot terugbrenging. Dit bevel houdt in dat de voogd alle maatregelen moet nemen om het kind terug te brengen naar het herkomstland of een ander land. Tegen het bevel tot terugbrenging kan de voogd voor de jongere een beroep indienen bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

Hoewel de wet het toelaat onder bepaalde voorwaarden zal ons land in de praktijk zelden een niet-begeleide minderjarige vreemdeling gedwongen terugsturen naar zijn land van herkomst of een ander land. Enkel wanneer de jongere wordt aangetroffen aan de grens, in de praktijk in de luchthaven, kan België overgaan tot een gedwongen verwijdering. Een vrijwillige terugkeer is ook

mogelijk maar dat is eerder zeldzaam. Als de minderjarigen niet aan de grens worden aangetroffen en niet willen vertrekken, vallen ze in de praktijk tot hun achttiende verjaardag onder de algemene bescherming voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

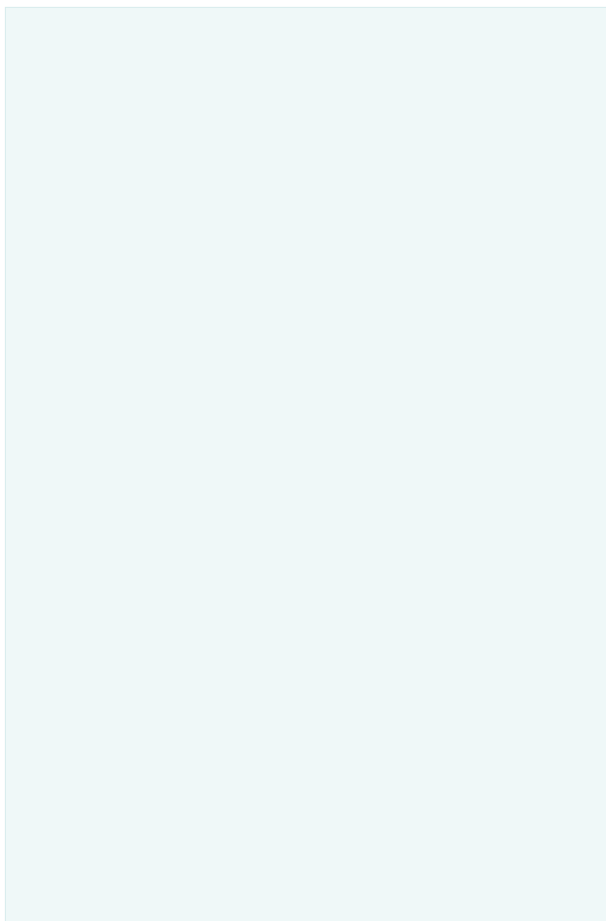
Als er geen oplossing gevonden wordt, krijgt de jongere van de gemeente een Attest van Immatriculatie van zes maanden. Als er na afloop van deze periode nog altijd geen duurzame oplossing is, wordt het Attest van Immatriculatie verlengd met zes maanden.

De niet-begeleide minderjarige vreemdeling krijgt een elektronische A-kaart voor de duur van een jaar wanneer als oplossing een verblijf in België is gekozen. Na drie jaar verblijf in België als minderjarige met een elektronische A-kaart krijgt de jongere een elektronische B-kaart. Dit is een verblijfskaart van onbeperkt verblijf.

Sedert 26 maart 2015 kan de voogd de bijzondere verblijfsprocedure voor de niet-begeleide minderjarige vreemdeling ook opstarten wanneer er reeds een andere verblijfsprocedure loopt. Dit kan bijvoorbeeld een asielaanvraag of een regularisatieaanvraag zijn.

Het verhaal van Wahid

Wahid is 19 en komt uit Afghanistan. ‘Mijn vader werkte samen met Amerikaanse soldaten en de Taliban vermoordde hem.’ Zes jaar geleden vluchtte Wahid met zijn moeder en twee broers naar Pakistan. ‘Toen mijn moeder stierf, kwam ik naar Europa. Mijn broers zijn nog steeds in Pakistan.’

‘Ik reisde meer dan drie jaar. In Griekenland leefde ik zelfs een jaar op straat.’ Wahid kwam in 2012 in België aan. Via een leeftijdtest schatte de overheid zijn leeftijd op 17 jaar.

‘Ik verbleef eerst enkele weken in Brussel. Daarna kreeg ik voor een jaar opvang in het centrum van Broechem.’ Wahid verkreeg subsidiaire bescherming. ‘Het duurde vier maanden voordat ik een studio vond in Antwerpen. Ik sliep twee maanden op straat want moest weg uit het opvangcentrum. Het OCMW hielp mij en verwees me door naar de jongerenwerking van CAW Antwerpen, PSC Vluchtelingenwerk. Ze helpen mij met de papieren en geven uitleg over de VDAB.’ Sinds zijn vaders dood heeft Wahid last van stress. Hij heeft nachtmerries en voelt vaak pijn over zijn hele lichaam. ‘Ik pieker veel. Overdag gaat het beter omdat ik dan bezig ben.’

Sinds enkele maanden durft hij weer dromen. ‘Ik wil een job. Iets met elektriciteit of auto’s.’ Intussen zit hij ook niet stil. ‘Ik geef twee maal per week les in kickboksen. Ik speel ook drie keer per week voetbal.’ Wahid start binnenkort een opleiding lasser bij de VDAB. Hij volgt ook Nederlands. ‘Ik studeerde jullie alfabet, maar ging nooit naar school.’ Wahid houdt de moed er in. ‘Binnen enkele jaren wil ik mijn eigen verhaal schrijven.’

OPVANG VAN NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE VREEMDELINGEN

De opvang en begeleiding van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen verloopt in drie fasen.

1. OBSERVATIE- EN ORIËNTATIECENTRUM

In eerste instantie komen de jongeren terecht in het observatie- en oriëntatiecentrum (OOC) in Steenokkerzeel of in Neder-over-Heembeek. Tijdens dit verblijf stellen de onderzoekers een eerste medisch, psychologisch en sociaal profiel op. In principe duurt het verblijf in het OOC van Steenokkerzeel en Neder-over-Hembeek maximaal 15 dagen en is het voor één keer verlengbaar. Er is ook een OOC in Sugny (provincie Namen) dat afwijkt van de andere OOC's. In Sugny kunnen de jongeren tot vier maanden verblijven. Er komen jongeren terecht met een specifiek profiel. Het zijn jongeren die beschouwd worden als 'straatjongeren'. Meestal zijn dat niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die geen asiel aanvragen.

2. COLLECTIEVE OPVANG OF JEUGDHULPVERLENING

In een tweede fase zijn er twee mogelijkheden:

De jongeren komen terecht in een collectieve opvangstructuur, een opvangcentrum. Daar krijgen ze in aparte afdelingen opvang en begeleiding op maat.

De jongeren worden doorverwezen naar de jeugdhulpverlening en in het bijzonder de jongerenwelzijnsdiensten van de gemeenschappen. Voor de Vlaamse Gemeenschap is dat de jeugd-

zorg. Eventueel wordt de jongere ook doorverwezen naar andere sectoren binnen de jeugdhulpverlening. De jeugdzorg heeft een aantal plaatsen specifiek opgericht voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

3. INDIVIDUELE OPVANG

In een derde fase kunnen de jongeren uit een collectieve opvangstructuur doorstromen naar een individuele opvangstructuur, een individuele woning, appartement of studio, die meer autonomie toelaat. Het OCMW staat hiervoor in via een lokaal opvanginitiatief (LOI). Voorwaarde is dat de minderjarige over voldoende maturiteit beschikt. Ook de jongeren die in de jeugdhulpverlening van de gemeenschappen verblijven, kunnen doorstromen naar bv. diensten voor begeleid zelfstandig wonen waarin ze autonomer kunnen zijn.

NET 18 JAAR GEWORDEN, WAT NU?

Als de jongeren 18 worden kan er geen beroep meer gedaan worden op de bijzondere procedure voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Hieronder wordt de situatie beschreven van de jongere die 18 wordt en op dat moment 1) een verblijf van onbeperkte duur heeft, of 2) een verblijf van beperkte duur heeft, of 3) geen wettig verblijf heeft of enkel een Attest van Immatriculatie (maar geen elektronische vreemdelingenkaart).

1. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die al een verblijf van onbeperkte duur (elektronische B-kaart) hebben en 18 jaar worden, kunnen verder in België verblijven.
2. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die een verblijf van beperkte duur hebben (elektronische A-kaart) en meerderjarig worden, kunnen niet langer beroep doen op de bijzondere verblijfsprocedure. De Dienst Vreemdelingenzaken dient de jongeren op de hoogte te brengen van de voorwaarden waaraan ze moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een verblijf als meerderjarige.

De Dienst Vreemdelingenzaken vernieuwt de tijdelijke verblijfskaart als de jongere voldoet aan één van deze twee voorwaarden:

- de minderjarige volgt onderwijs en beschikt over bestaansmiddelen, bv. via een sociale dienst of de Bijzondere Jeugdzorg;

— de minderjarige werkt.

Een vernieuwing is in principe voor één jaar. Nadien komt er opnieuw een evaluatie van de voorwaarden en wordt de elektronische A-kaart eventueel vernieuwd. Pas vijf jaar na de afgifte van de eerste elektronische A-kaart krijgt de jongere een verblijfsrecht van onbepaalde duur.

3. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die geen wettig verblijf hebben op het ogenblik dat ze 18 jaar worden kunnen van de Dienst Vreemdelingenzaken een ‘bevel om het grondgebied te verlaten’ krijgen. Hetzelfde geldt voor de jongeren die enkel een Attest van Immatriculatie hebben (maar geen elektronische vreemdelingenkaart) en waarvoor nog geen duurzame oplossing werd bepaald.

Als de jongeren niet ingaan op het bevel om het grondgebied te verlaten, lopen ze het risico België te moeten verlaten onder dwang. In sommige gevallen gaat dat om jongeren die hier al lang wonen: ze spreken één van onze landstalen, lopen hier school en bouwden hier een netwerk van vrienden op. Deze jongeren hebben vaak totaal geen band meer met hun ‘thuisland’.

NAAR SCHOOL

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen hebben net als Belgische kinderen recht op onderwijs. Het hebben van een verblijfsstatuut is daarvoor geen voorwaarde.

In de praktijk hebben niet-begeleide minderjarigen naast een gebrek aan kennis van het Nederlands vaak een grote leerachterstand. De Vlaamse overheid probeert dat op te lossen via het onthaalonderwijs.

Het onthaalonderwijs vangt jongeren op die onvoldoende Nederlands kennen en probeert hen zo snel mogelijk Nederlands aan te leren. Het wil anderstalige nieuwkomers integreren in het gewone Vlaamse onderwijs en ze op die manier ook integreren in onze samenleving.

Als zo'n jongeren 18 worden, kunnen ze uitgewezen worden als ze geen verblijfsstatus hebben. Ze kunnen dan ook hun school niet afmaken. De onderwijskoepels, het gemeenschapsonderwijs en het katholieke onderwijs, vroegen al een tijdje een debat hierover. De koepels zijn vragende partij om jongeren zonder papieren onder voorwaarden hun schoolloopbaan te laten afwerken zodat zij hun verworven kennis en vaardigheden hier of in hun thuisland kunnen gebruiken.

STRESS, ANGST EN DEPRESSIES

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen moeten leven met heel wat onzekerheid. Onzekerheid over hun toekomst en hun verblijfsituatie maar ook over hun nieuwe omgeving, een vreemde taal, nieuwe vrienden, ... Bovendien moeten ze tijdens hun verblijfsprocedure regelmatig verhuizen. Dit betekent weer een aanpassing aan een nieuwe omgeving en nieuwe begeleiders. Deze jongeren ervaren in het algemeen dat ze weinig vat hebben op hun dagelijks leven.

IMPACT OP HET PSYCHOLOGISCH WELZIJN

Dit alles weegt zwaar, zeker als het over minderjarigen gaat die er alleen voor staan. In heel wat gevallen kan dat ook leiden tot psychologische problemen bij de jongeren: angst, depressie en posttraumatische stress zijn hen dan ook niet vreemd.

In sommige gevallen is daarom psychosociale ondersteuning nodig. Daarin speelt de voogd een belangrijke rol. Het is in het bijzonder de taak van de voogd een vertrouwensrelatie met de jongere op te bouwen om hem op alle vlakken zo goed mogelijk te kunnen begeleiden. De voogd moet ervoor zorgen dat de jongere de nodige bijstand krijgt.

Het verhaal van Abdullah

Abdullah was nog heel klein toen hij zijn vader verloor in Afghanistan. ‘Toen ik zes jaar oud was, vermoordde mijn oom mijn vader. Veel later, toen ik 15 jaar was, hield de Taliban mij tegen toen ik vanuit ons dorp op weg was naar Kabul. Ik werd een nacht opgesloten en mishandeld. De volgende morgen stelde mijn oom voor om voor de Taliban te werken. Ik zou veel geld krijgen.’ Abdullah ging daar niet op in en enkele dagen later vluchtte hij naar Europa nadat hij eerst met zijn moeder had gesproken.

Vanuit Afghanistan is Abdullah naar Iran gevlucht, dan naar Turkije en dan naar Griekenland. ‘De periode in Griekenland was heel moeilijk. Via een mensensmokkelaar kwam ik met ongeveer twintig andere mensen in een koelwagen terecht. De koelwagen werd per boot vanuit Griekenland overgebracht naar Italië. In de koelwagen hadden we te weinig water en er was ook te weinig lucht. Ik was bang dat ik zou doodgaan. Daarom brak ik het dak van de wagen open zodat ik lucht kreeg. De chauffeur van de koelwagen opende de deur pas in Rome.’ Abdullah verbleef een maand in Italië en kwam dan via Frankrijk naar België.

‘In april 2011 kwam ik in Brussel aan. Ik vroeg asiel aan en ongeveer een jaar later kreeg ik subsidiaire bescherming.’ Toen Abdullah in België aankwam was hij minderjarig. ‘Hoe oud ik exact ben weet ik niet. Mijn leeftijd werd toen geschat op 16

jaar.’ Nu is Abdullah 19 jaar.

Abdullah kreeg eerst een korte periode opvang in Brussel. ‘Daarna ging ik naar het centrum in Sint-Niklaas. Ik verbleef daar acht maanden. In het begin had ik het heel moeilijk. Ik had veel hoofdpijn en kon ’s nachts niet slapen. Na een tijdje mocht ik naar een psycholoog en een psychiater gaan.’ Na Sint-Niklaas verhuisde Abdullah naar Hasselt. ‘Ik kwam daar terecht in een kleine kamer in een appartement met allemaal volwassenen. Dat was niet ideaal. Daar werd de hoofdpijn erger.’ Nadat hij subsidiaire bescherming kreeg, verhuisde Abdullah naar Antwerpen. ‘Na drie maanden zoeken vond ik eindelijk een appartement. Ik deel dat appartement samen met een vriend, ook een Afghaan. We delen ook de kosten.’

Abdullah werkt intussen al tien maanden als verkoper in een tweedehandswinkel. Het is een contract onder artikel 60 van de OCMW-wet. Dit is een vorm van maatschappelijke dienstverlening waarbij het OCMW een baan bezorgt aan iemand met als doel deze in te schakelen in het stelsel van de sociale zekerheid en in het arbeidsproces. ‘Ik wil graag een opleiding elektriciteit volgen via de VDAB maar moet eerst nog twee maanden werken.’ Abdullah is druk bezig. ‘Ik volg lessen Nederlands in het volwassenenonderwijs. Ik leer nu ook gitaar en in september wil ik naar de muziekschool gaan en zangles volgen. Daarnaast volgde ik een jaar dansles en nu ga ik ook naar de fitness.’

BESLUIT

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen zijn kinderen en jongeren die alleen in België terechtkomen, van alle mogelijke leeftijden. Ze zijn afkomstig uit heel diverse culturen en hebben verschillende profielen.

Hun leven wordt in eerste instantie gekenmerkt door een grote onzekerheid, over een nieuwe omgeving en school, een nieuwe taal, een nieuw netwerk, ... Een goede opvang en een goed onthaalonderwijs kunnen al een eerste houvast bieden. Maar ook vogden spelen een heel belangrijke rol in het leven van de minderjarigen. Ze zijn hun steun en toeverlaat, staan hen bij in de ingewikkelde verblijfsprocedures, en verwijzen hen door bij specifieke problemen.

Niet alle jongeren zullen een toekomst vinden in ons land. De bescherming die België aan deze jongeren biedt valt voor heel wat onder hen weg als ze 18 jaar worden. Maar ook deze jongeren verdienen een menselijke behandeling. Als jongeren verplicht moeten terugkeren kan België hen de mogelijkheid bieden hun school of opleiding af te werken. Zo versterken ze hun competenties en talenten en helpen we meebouwen aan hun toekomst.

ADRESSEN

DIENST VOOGDIJ

Waterloolaan 115, 1000 Brussel
Tel: 078 15 43 24, fax: 02 542 70 83

DIENST VREEMDELINGENZAKEN

World Trade Center, Toren II
Antwerpsesteenweg 59b, 1000 Brussel
Infodesk: 02 793 80 00 of e-mail: infodesk@ibz.fgov.be

COMMISSARIAAT-GENERAAL VOOR DE VLUCHTELINGEN EN DE STAATLOZEN

World Trade Center, Toren II
Koning Albert II-laan 26a, 1000 Brussel
Tel: 02 205 51 11, fax: 02 205 51 15
cgvs.info@ibz.fgov.be

JURIDISCHE HELPDESK

Juridisch advies van Vluchtelingenwerk Vlaanderen
in samenwerking met het Kruispunt Migratie-Intergratie.
Tel: 02 205 00 55
kruispuntmi.be/juridische-helpdesk

WOORDENLIJST

Asiel

Mensen die nood hebben aan bescherming en dit niet krijgen in hun land kunnen asiel aanvragen om deze bescherming te verkrijgen. Ze krijgen dan verblijfspapieren.

Attest van Immatriculatie

Attest waarbij toelating tot verblijf wordt verleend in afwachting van een uitspraak over een verblijfsprocedure.

Elektronische A-kaart

Kaart voor tijdelijk verblijfsrecht.

Elektronische B-kaart

Kaart voor onbeperkt verblijfsrecht.

Europese Economische Ruimte

De Europese Economische Ruimte bestaat uit 31 lidstaten. Alle 28 lidstaten van de Europese Unie (EU): België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk, Zweden. En alle lidstaten van de Europese Vrijhandelsas-

sociatie (EFTA) behalve Zwitserland: IJsland, Liechtenstein, Noorwegen.

Vluchteling

Als asielzoekers voldoen aan de definitie in de Conventie van Genève worden ze erkend als vluchteling. Asielzoekers moeten daarbij kunnen aantonen dat ze individueel vervolgd worden. De conventie van Genève of het 'Vluchtelingenverdrag' werd in 1951 ondertekend door 150 landen waaronder België voor de bescherming van vluchtelingen wereldwijd.

Voogdijwet

Wet die de voogdij van alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen regelt.

Subsidiar beschermd

Als mensen het slachtoffer zijn van bv. een oorlog dan kunnen ze niet beschermd worden onder het 'Vluchtelingenverdrag'. Ze worden immers niet individueel vervolgd. Omdat ze niet terug kunnen naar hun gevaarlijke thuisland krijgen ze de status van subsidiaire bescherming. Deze status biedt minder rechten dan de status van erkend vluchteling. Deze mensen worden vaak oorlogsvluchtelingen genoemd.

Vluchtelingenwerk
VLAANDEREN

Deze brochure is een uitgave van

VLUCHTELINGENWERK VLAANDEREN VZW

KRUIDTUINSTRAAAT 75, 1210 BRUSSEL

T 02 225 44 00 · F 02 201 03 76

INFO@VLUCHTELINGENWERK.BE

WWW.VLUCHTELINGENWERK.BE

GIFTEN.VLUCHTELINGENWERK.BE

TRIADOS BANK BE06 5230 8056 2922